

Art i ciència al punt de mira

El dubte, el misteri i, segurament, la por atàvica que arrosseguem des de l'adveniment de la consciència del ser, de l'existir en una realitat que sempre sobrepassa els límits i les coordenades del que hem anat començant, han forçat —potser perquè era una epifania inevitable— l'afany que ens defineix: cercar un ordenament del món; intuir o, simplement i senzillament, anhelar alguna transcendència, i celebrar i comunicar la intel·ligibilitat de la natura o la vastitud i la nuesa existencial que ens aclapara. És així com bastim coneixement i revelem veritats —sempre parcials—: amb l'instrument de la raó; sí, però amb el mall de l'emoció que intueix sense mètode. «Raó, intuïció i revelació subministren coneixements complementaris —científic, estètic, religiós— d'una mateixa realitat de fons, indivisible i profunda, amb diverses naturaleses», reflexiona el físic, poeta i assagista David Jou en l'obra *Déu, cosmos, caos*.

Sense perdre el fil d'aquest afany que ens afaïçona, i per dir-ho amb paraules de la crítica d'art Pilar Parcerisas —provinents del pròleg al revelador assaig *L'artista en el laboratori*, del periodista Xavier Duran—, «l'esperit de descoberta és inherent a l'ésser humà, a la seva evolució i a les seves formes d'expressió». Una d'aquestes formes és, sense dubte, la ciència. I l'art, en totes les seves vessants, l'altra. Malgrat les discrepàncies de mètode —si la ciència busca la precisió, la delimitació; l'art pretén suggerir, evocar una multiplicitat de sentits—, ambdues formes de coneixement parteixen d'un estímul equiparable i es potencien mútuament. De Leonardo fins a Dalí, passant per l'anatomista Vesal, el surrealista André Breton o les teles de Pollock, la cultura en majúscules, la humanista, s'ha nodrit d'interrelacions entre l'art i la ciència: Dalí, per

exemple, incorporà la mecànica quàntica i la doble hèlix del DNA al seu imaginari, i elevà les noves teories de la física i la biologia a expressió artística.

Si l'art troba en la ciència, i en la revolució que representen les seves teories, un seguit d'instruments que fan possibles nous llenguatges i vies d'expressió inesperades, és també cert que, com assenyalava Robert D. Huerta, «les bones teories requereixen la mateixa mena de creativitat i salts intuïtius que els artistes mostren en els seus treballs». Reconequem, doncs, que no hi ha una via, un mètode, un camí intel·lectual que

.....

«L'ART I LA CIÈNCIA SÓN DUES FORMES DE CONEIXEMENT QUE PARTEIXEN D'ESTÍMULS EQUIPARABLES I QUE ES POTENCIEN MÚTUAMENT.»

.....

dugui al coneixement autèntic: sí que hi ha components de transcendència, inherents a les nostres necessitats vitals, que el mètode científic no pot assolir; també hi ha expressions artístiques que revelen veritats més enllà del plaer estètic. En l'assaig *Ideas sobre la complejidad del mundo*, el físic i pensador Jorge Wagensberg ja adverteix que «la verdad de un conocimiento científico es siempre provisional, tímida y temblorosa», i contraposa aquesta lliçó d'humilitat a l'afirmació, absolutament reveladora, que «el arte es la continuación del conocimiento por otros medios». Potser la ciència ofereix respostes, acota, vela la pàtina de misteri que impregna l'Univers i la vida, formula lleis que ens fan més previsibles; però l'art comunica, transmet i, resolent o no les complexitats que ens aclaparen tot sobrepasant els límits del que comprenem, emociona.

En la línia d'aquesta estela de pensament, la Societat Catalana de Biologia (SCB) ha endegat un projecte, «Foc creuat entre art i ciència», que vol posar a prova el diàleg entre ciència i art entre joves científics i creadors. «Foc creuat», que es presentarà el proper mes de febrer a l'Arts Santa Mònica, vol desdibuijar límits, si és que encara n'existeixen, entre aquestes dues maneres de mirar el món: la dels artistes i la dels científics. Franc tiradors d'interrogants que, en essència, apunten cap a un mateix objectiu: recrear les idees, descobrir estranyes bel·leses a través del dubte, incitar la realitat a parlar amb llenguatges i significats que, de ben segur, desvetllaran connexions encara inimaginables. L'inconegut que el científic redueix al dubte que es pretén esvaïr serà convertit, a mans de l'artista, en matèria suggeridora per comunicar el misteri.

«Foc creuat» ha acostat, des de la passada primavera, la mirada incisiva i generadora d'un col·lectiu d'artistes plàstics emergents al treball de recerca —indestriable de les vivències personals i les reflexions que se'n deriven— de set científics joves que es van acollir a la proposta oberta de la SCB. Aquest apropament ha bastit un seguit de diàlegs que oferiran, en l'exposició pública del projecte, visions radicalment noves i fecundes de com la ciència i l'art poden convergir o mesclar llenguatges amb la finalitat d'il·luminar interrogants compartits. Vindreu a descobrir-los? |

Joan Duran i Ferrer

Unitat d'Anatomia i Embriologia Humanes, Campus de Ciències de la Salut de Bellvitge, Universitat de Barcelona. Coordinador del projecte «Foc creuat».